

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:2434

av Désirée Pethrus (KD)

Det sexuella våldet i Demokratiska republiken Kongo – Panzisjukhusets framtid

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av stöd till Panzisjukhuset i östra Demokratiska republiken Kongo för vård av kvinnor och flickor som utsatts för sexuellt våld.

Motivering

Våldtäkt används ofta som vapen i krig. I Demokratiska republiken Kongo är det farligare att vara flicka än soldat. Enligt en amerikansk studie 2011 av en forskare vid American Public Health Association våldtas 48 kvinnor i timmen, 1 100 om dagen, i DR Kongo. Det är långt över de siffror som FN anger från inrapporterade våldtäkter. Som jämförelse kan nämnas FN:s flyktingorgan UNHCR som under 2013 rapporterade in 15 000 våldtäkter. Då hade i och för sig konfliktläget minskat något under denna tid. Amber Peterman som gjort den amerikanska studien tror trots sina höga siffror att det är lågt räknat och att underrapporteringen är stor. Och de senaste rapporterna vi får från östra Kongo talar om att mycket små barn utsatts för våldtäkter, och det är inte sannolikt att alla dessa rapporteras. Det finns kritiker till statistiken och ingen riktig säker statistik på antalet våldtäkter finns. Men oavsett det, så är antalet offer stort och varje våldtäkt är ett misslyckande för världssamfundets skyldighet att skydda civila i konflikter.

De våldtäkter som äger rum i DR Kongo har i många fall tortyrlika inslag och många kvinnor är, när de kommer till sjukvårdsinrättningar, oroliga för om de har smittats av hiv. Våldtäkt och tortyr används som vapen i en konflikt som vi dessvärre inte ser ett slut på. Landets ledare har inte tagit ansvar för att kvinnor dagligen drabbas av våldet. Och straffriheten för förövarna är demoraliserande för hela samhället.

Samtidigt som de grova våldtäkterna mot kvinnor i östra Kongo har minskat något, så ökar det sexuella våldet mot barn. Något som rapporterats av den kongolesiske läkaren doktor Denis Mukwege. Han arbetar som chefskirurg och gynekolog på det numera världsberömda Panzisjukhuset i Bukavu i östra DR Kongo och har välkomnats flera gånger i Sverige. Bland annat när han förra året tilldelades Right Livelihood-priset. Dr Mukwege har vittnat för världen om den fasansfulla situationen i sitt hemland och varit utsatt för mordförsök för sitt engagemang. Framförallt för att han talar om orsakerna till konflikten. Trots att Dr Mukwege hyllas världen över av presidenter, artister, FN med flera, är finansieringen av Panzisjukhuset, där man tar emot de våldtagna kvinnorna, osäker. Inte ens för nästa år, 2015, är det klart med finansieringen av sjukhuset. Alla hyllningskörer hjälper inte de utsatta kvinnorna, om inte sjukhusets verksamhet kan finansieras.

Arbetet som läkaren och gynekologen Dr Mukwege bedriver på Panzisjukhuset i östra DR Kongo för att hjälpa sargade kvinnor är beundransvärt. Sedan 1998 har mer än 5 miljoner människor dött i konflikten DR Kongo. Striderna kom i kölvattnet av folkmordet i Rwanda. Många hutuer flydde in i östra Kongo sedan Rwanda tagits över av tutsi, den grupp som ansågs ha drabbats mest under folkmordet. Tyvärr visar en FN-rapport att Rwanda stött rebeller inne i Kongo som utfört fruktansvärda dåd. De största striderna står i östra Kongo. Men konflikten rasar också kring mineraler, som många grannländer vill åt, och som många rebellgrupper är aktiva i. Att många slåss om resurserna i landet har drabbat civilbefolkningen. Människor har dödats eller dött av umbäranden. En tragedi, en glömd konflikt som alltför få är medvetna om. Det stora antalet människor som dött är en skam för världssamfundet. Trots flera fredsavtal har dessa inte lett till någon långvarig lösning av konflikten.

Enligt en ny studie som gjorts vid sjukhuset har det visat sig att våldtäkterna i stor utsträckning äger rum i gruvområdena. Syftet med våldtäkterna av kvinnor och barn är helt enkelt att splittra familjerna och få dem att flytta från gruvområdena. DR Kongo borde vara ett av de rikaste länderna i Afrika med hänsyn till sina naturtillgångar. Det finns bland annat diamanter, kobolt, silver, zink, uran, järnmalm. Tenn, volfram, tantal och guld utvinns i gruvområdena och är oundgängliga beståndsdelar i dagens elektronik som smarta telefoner. Coltan (kolumbit-tantalit) exporteras av Rwanda och Uganda till exempelvis Kina men också andra delar av världen, trots att dessa länder i princip inte har dessa naturtillgångar. Smuggling av mineraler är omfattande. EU arbetar för närvarande med att ta fram hårdare riktlinjer kring handel med konfliktmineraler. Sverige stödjer det ramverk och riktlinjer som finns inom OECD för att undvika handel med illegal gruvverksamhet.

Doktor Denis Mukwege har bedrivit verksamheten vid det världsberömda Panzisyjukhuset i Bukavu i östra Kongo sedan slutet av 90-talet. Sjukhuset har specialiserat sig på att ta hand om kvinnor som varit utsatta för svåra sexuella övergrepp. Sedan sjukhuset startade har över 42 000 kvinnor behandlats. Av dessa har Panzisyjukhuset med stöd av biståndsorganisationen PMU Interlife genom projektet Survival of sexual violence (SSV) under perioden 2004–2013 tagit emot 32 247 patienter. Av dem var 19 176 utsatta för sexuellt våld. Övriga kom på grund av mödrahälsovårdsrelaterade skador.

Januari–augusti 2014 tog SSV-projektet emot 1740 patienter, varav 1 218 (70 %) utsattes för sexuellt våld. I snitt kommer tio kvinnor per dag till sjukhuset, ofta i mycket dåligt skick. Sjukhuset arbetar med en holistisk syn där hela människan ska få ett gott bemötande. Inte bara fysiskt utan också psykiskt stöd är nödvändigt för dessa fruktansvärda övergrepp där även olika former av tortyr ofta ingår. Sjukhuset ger också juridisk hjälp. Det är viktigt att försöka motverka den straffrihet som råder kring dessa övergrepp. Även socioekonomiska insatser erbjuds som exempelvis träning i något hantverk som gör att kvinnorna kan försörja sig själva. Många förskjuts från sina familjer och hembyar och måste därför själva klara sina inkomster.

Olika typer av utbildning och information om sexuell och reproduktiv hälsa genomförs även på sjukhuset. Man erbjuder utbildningar till läkare, jurister och poliser. Panzi foundation i DR Kongo stödjer också kvinnor att få ökade kunskaper om sina rättigheter och vill att de ska delta i samhällets uppbyggnad. Särskilt viktigt är att arbeta för ökad tillgång till mödrahälsovård. Särskilt i regionen södra Kivu-provinsen där sjukhuset ligger och där det finns särskilt stora behov. Sjukhuset har också verksamhet som behövs för helheten såsom neonatalavdelning, barnläkare, kirurger mm. Sjukhuset har 450 sängplatser varav 250 är avsatta för överlevare från sexuella våldet och i behov av särskild gynekologisk behandling.

Sverige är en nation med en humant inriktad utrikes- och biståndspolitik, och vår roll i världen har spelat stor roll. Sverige är en av världens viktigaste givare till humanitära insatser. Vi stödjer flera FN- organisationer som Unicef, UNHCR mm. Sveriges regering, via Sida, har dock inte aviserat hur de tänker stödja arbetet för denna hälsoinstitution framöver. Panzisyjukhuset står utan ekonomiska medel från och med mars 2015 om inte regeringen gör något i frågan. Det ideala vore att DR Kongo själv tar ansvaret för att finansiera vården som ges. Det är dessvärre inte troligt att så blir fallet. Landet är en av världens fattigaste men det är inte heller helt ofarligt att stödja Dr Mukweges verksamhet. Det finns en rädsla från DR Kongos regering att stöta sig med

olika grupper som opererar runt gruvorna i östra Kongo, där våldtäkterna sker. Och man vill inte heller stöta sig med grannländers ledare.

Sverige kan bli en viktig röst för att lyfta den verksamhet som drivs på Panzisjukhuset av Dr Denis Mukwege. För närvarande finns ett akut behov av resurser för att klara verksamheten vid Panzisjukhuset. Huruvida detta kan ske inom biståndet är viktigt att utreda. Idag ger inte Sverige direktstöd till sjukhuset. Medel har hittills kommit från EU. Även här riskerar nu medel att dras in för reguljär verksamhet. Vanligtvis ska bistånd gå till att utveckla en verksamhet och sedan lämna över till det aktuella landets ledning. I detta fall kommer det förmodligen att tvingas stänga igen. Detta är ett krigssjukhus och borde kunna ges särskilt undantag. Alla de kvinnor som drabbats av de krigsskador som våldtäkterna orsakar är nu tvunget att agera för.

För att vi ska få en hållbar utveckling av sjukhusets verksamhet har vi inte råd att förlora tempo och kompetens. Sjukhusets påbörjade arbete av att förverkliga visionerna för minskad mödradödlighet, ökad tillgänglighet till mödravård, ökad kännedom och tillgång till akut vård efter våldtäkt riskerar också att förgås om inget görs nu. Vi kan inte lämna alla dessa utsatta kvinnor i sticket. Låt Sverige bli en föregångare genom att öppet ge stöd till att motverka det sexuella våldet i DR Kongo!

Désirée Pethrus (KD)